

Un Edicte del bisbe Taverner
i d'Ardena sobre l'estat de les
parròquies de l'Ardiaconat de
Besalú a principis del segle
XVIII

Ramon Sala i Canadell

Gràcies a l'amabilitat de Mossèn Xavier Xutglà, Vicari General de la diòcesi gironina, que ens l'ha fet a mans, podem publicar avui un document important que fa referència a l'estat de les parròquies de l'Ardiaconat de Besalú i d'algunes de l'Alt Empordà a la primera del segle XVIII, exactament l'any 1722.

En llegir-lo, sorprèn, d'antuvi, constatar la mancança de sacerdots pel servei de les parròquies petites, especialment d'aquelles situades en paratges feréstecs i muntanyosos. El bisbe de Girona, per aquelles calendes Josep de Taverner i d'Ardena, conegut també per la seva obra inèdita sobre els comtes de Peralada, es veu obligat a prendre mesures dràstiques davant l'abandó en què es té als fidels que viuen allunyats de la respectiva parròquia, no solament pel que fa a l'assistència a la missa dominical, sinó també a la celebració dels baptismes, a l'ensenyament de la doctrina cristiana i a l'administració dels Sagraments.

L'edicte del bisbe Taverner proporciona llum sobre un període de la nostra història religiosa fins ara poc estudiat, aclarint el panorama d'una època sobre la qual es tenia, em sembla, una idea equivocada.

És indubtable que, en aquests anys posteriors a la Guerra de Successió, la situació política, social i religiosa de Catalunya es va veure sotmesa a un autèntic trabalsament. La majoria del clergat fou durant la contesa partidària de l'Arxiduc? La pregunta, de moment, resta incontestada, encara que tot faci sospitar que sí. I aleshores, en comprovar el bisbe Taverner i d'Ardena, en ocasió d'una visita pastoral, l'estat de degradació de les parròquies garrotxines i de les altres que se citen en el document que publiquem, és quan intenta posar-hi remei. Després de la lectura de l'edicte que transcrivim íntegrament per via apèndix, el lector podrà treure'n les seves particulars conclusions.

Ramon Sala i Canadell

APÈNDIX

EDICTE EN QUE SE ESTABLEIX NO SOLS LO MODO AB QUE DEHUEN SERVIRSE LAS IGLESIAS ANNEXAS, Y Sufraganeas del Ardiaconât de Besalú; si també diferents materias concernénts al bon Govern de estas Iglesias, y altres, que son de altres Ardiaconâts; però que se troban agragadas â las Conferencias del Ardiaconât de Besalú.

NOS DON JOSEPH DE TAVERNER, Y D'ARDENA, PER LA GRACIA DE DEU, y la Santa Sede Apostolica, Bisbe de Girona, del Consell de Sa Magestat, etc... A tots los Rectors, Sacristans, Domers, Curats, y altres qualsevols regint Cura de Animas, del Ardiaconât de Besalú, Salut, y Benedicció en lo Senyor.

1.— Com en la Visita, que havem fet, del Ardiconât de Besalú, ajam trobat, que alguns Parrocos no resideixen en las Iglesias, ni parroquies, contra la expressa disposició del Concili de Trento, y de nostras Constitucions Synodals: Que en moltas Sufraganeas o Annexas de dit Ardiaconât, no se diu Missa, sinó de quinze dias en quinze ù de tres en tres semanas: Que en algunas Capellas de Ditas Parroquias, constituïdas en veynats separats dels Pobles, no se ensenya la Doctrina Christiana: Y finalment, que estas Iglesias estàn per lo regular molt faltas de Ornaments, per celebrar-se en ellas lo Sant Sacrifici de la Missa amb aquella decencia, que demanan los Sagrats Canons, y es tant deguda. Considerant que son gravissims los danys que se segueixen al servey de Deu, y al be de les animas, de est modo de servir-se estas Iglesias, aixi per morir-se molta Gent, no sols sens podersels administrar los Sagraments, si també sens tenir qui los assistesca en la hora de la mort: Que queda molta part de gent, sens poder oir Missa, encara que vullan; lo que especialment se experimenta en la linea del Pirineu, desde Setcasas, fins a Bellaguarda, ò Coll del Portús, per rahò de lo inaccessible del Terreno, que fa molt distants las unas Parroquias de las altres: Que la Juventud, no se pot instruhir en la Doctrina Christiana, de que igualment tenen gran falta los Grans, que los Petits; y finalment, que lo Sant Sagrament del

Baptisme, no se ministra ab la deguda decencia, per rahó de no haverhi Fonts Baptismals en ditas Iglesias, haventse de portar, de las Iglesias Principals ab Vasos de vidre la aygua, per ministrar est Sant Sagrament. Considerant que no es just, que esta tant considerable porció de Ovellas de JesuChrist, que han estat confiadas a Nostre cuydado, y sollicitut Pastoral, quede desta manera abandonada, per trobarse en Llochs montuosos, y difícils de habitar; havent repetidas vegadas fet consideració a materia tant grave, y de tanta importancia; haventla no menos consultada ab Personas Doctas, y de timorata conciencia, continuant los Actes de Nostra Visita, y usant de tota la jurisdicció, tant Ordinaria, com Delegada, que nos donan los Sagrats Canons, y Concili de Trento, havém resolt, que lo servey en ditas Iglesias Annexas, Sufraganeas, y Capellas, se fassa en la forma seguént:

2.— Primerament considerant, que lo Sagrat Concili de Trento, ha estretament manat als parrocos, que residescan en sas Parroquias, sens que per ninguna causa, ò rahó, pugan dispensarse desta Residencia Personal. Perçó manam, y ordenam, als Rectors de Almòr, Briolf, y al de Sant Quinti de Bas, que residescan cada hu en sas Parroquias, no obstant que en ellas no tingan Casa per sa habitació; no sent est bastant motiu per deixar lo Parroco, de habitar en la Parroquia, conforme a la disposició dels Sagrats Canons, y del Sagrat Concili de Trento, podent llogar casa en ditas Parroquias, en lo interim que se obligará als que de Dret tenen obligació de fabricarla, que edificuen Casa per los dits Parrocos, cominantlos, que altrament passarem a procehir contra ells, conforme a la disposició de Dret, fins a privarlos de ditas Rectorias, y Beneficis Curats.

3.— Attenent aixi mateix, y considerant, que las Iglesias de Sant Llorens de Sous, y de nostra Senyora de Finestras, son Parroquials, y que en ellas esta reservat lo Precios Cos de JesuChrist, sens que residences en ditas Iglesias, ningun Sacerdot, que cuyde dellas, quedant aixi abandonadas al cuydado de un Paysá u de una Dona, que ha de tenir claus del Sacrari, contra la disposició dels Sagrats Canons. Perçó manam, y ordenam,

que en ditas Iglesias, residesca un Sacerdot, que sia aprobat per Nos, per la Cura de Animas; lo qual tots los dias de Festa, diga Missa en ditas Iglesias, y tinga la Cura de Animas de ditas Parroquias, si, y conforme fan los demès Parrocos del Bisbat, ab la prevenció, que altrament passarem a valernos de tot lo remey de Dret, per obligar als que cobran las rendas de ditas Iglesias, que fabriquen Casa, y donen bastant, y decent congrua als Sacerdots, que residiran en ellas.

4.— Considerant així mateix, que la Rectoria de la Vall del Bach, es composta de quatre Iglesias Parroquials; es a saber, Sant Andreu de Porreras, Sant Feliu del Bach, nostra Senyora de la Cot, y Sant Miquel de Avillana Corva, y que per lo govern, y regimen destas Parroquias, no hi ha sinò un sol Rector, que resideix, y habita en la Parroquia de Sant Andreu de Porreras; de modo, que sols en esta Iglesia se diu Missa tots los dias de Festa, en las de Sant Miquel, y de la Cot, de quinze en quinze dias, y en la de Sant Feliu, de tres en tres semanas, de que resulta un gravissim dany a tota la Gent, que habita en dita Vall, no podent esta oir Missa tots los dias de Festa, ni instruhirse en los rudiments de la Doctrina Christiana. Perçó ordenam, que lo Rector de la Vall del Bach, tinga Vicari per ajudarli en la Administració de la Cura de Animas de la dita Parroquia, ab la ajuda del qual, puga tots los dias de Festa, cumplir ab ditas Iglesias, dient una Missa en cada una dellas, tenint tant lo Rector, com lo Vicari, la permissió de dir dos Missas cada dia de Festa.

5.— Així mateix manam, y ordenam al Rector de Castellar, que tots los dias de Festa, tinga de dir per si, o per altre, Missa en la Iglesia Sufraganea de Torallas, porque en ella comodament pugan oir Missa los Parroquians de dita Iglesia.

6.— Avent així mateix vist, que lo Parroco de la Iglesia de Sant Llorens de Oix, te per Annexas las Iglesias de Escalas, Talaxá, Ormuyér y Ribellas, y que per lo regimen de ellas sols te un vicari, que resideix en la Iglesia de Talaxá: De modo, que encara que tant lo Rector, com lo Vicari, tingan, com tenen, la permissió de dir dos Missas en cada dia de Festa, no poden cada dia de Festa, dir Missa a todas estas Iglesias, haventne sempre

de quedar una, ù dos, sens Missa. Perçó ordenam, y manam, que lo Rector de Oix dega cuydar, que tots los dias de Festa, se diga Missa en todas las ditas Iglesias de Oix, Talaxá, Ormuyér, Escalas, y Ribellas, porque estos Pobles, que son considerables, no queden privats de est socorro espiritual, y pugan ser instruhits de la Doctrina y Dogmas de nostra Santa Fè.

7.— Avent aixi mateix vist en nostra Visita, que la Iglesia Parroquial de Pera, te dos sufraganeas; és a saber, la de Bastracà, y la de Monás, y que en la Iglesia de Bastracà, sols si diu Missa de quinze en quinze dias, y en la de Monás, de tres en tres semanas: Manam, y ordenam, que lo dit Rector cada dia de Festa, diga Missa en las Iglesias de Pera, y Bastracà, y que dispose que altre Sacerdot cada dia de Festa, diga Missa en la Iglesia de Monás, no sent just, que quede est Poble tant temps sens Missa, com experimentava antes.

8.— Del mateix modo havem experimentat en la Visita, que havem fet de la Iglesia de Sadernas, que lo Parroco te per Annexas, las Iglesias de Entreperas, de Riu, y de Gitarriu; y que en estas sols se diu Missa de quinze en quinze dias, o encara de tres en tres semanas; attenent aixi mateix, que en la Iglesia de Entreperas, se troba reservat lo Santissim Sagrament, sens haverhi en dita Parroquia Sacerdot algù, estant recomanat lo cuydado de la Reserva, contra la disposició dels Sagrats Canons, a un Paysá, o una Dona. Perçò manam al Rector de Sadernas, que tinga un Vicari a la dita Iglesia de Entreperas, per la habitació del qual, degan los Habitants de dit lloch, donarli Casa, y Hort, a fi que puga fer en dita Parroquia continua residencia; lo qual Vicari, junt ab lo Rector de Sadernas, als quals se concedirá permissió de dir dos Missas cada un, tots los dias de Festa; podran dir cada dia de Festa Missa en las quatre Iglesias Parroquials, de que es composta dita Rectoria.

9.— En la mateixa conformitat, havent trobat, que lo Rector de Llorona te Annexas las Iglesias de Basagoda, y de Corsavell, en las quals cada dia de Festa se diuhen sols dos Missas, es a dir, una en Llorona, y la altre interpoladament, una Festa a Basagoda, y altre a Corsavell; Attenent a que las ditas Iglesias de

Basagoda, y Corsavell, sols distan la una de altre, cosa de mitja hora; y que comodameqt poden los Habitants de ditas dos parroquias acudir a qualsevol de las dos, en que se diga la Missa; però permetem, que se continue a dirse la Missa, en una Festa a Basagoda, y la altre a Corsavell; ben entés, que fins a tant que la Retaula de la Iglesia de Corsavell, sia del tot reparat, que se troba actualment indecent, que se diga la Missa tots los dias de Festa, en la Iglesia de Basagoda, y que sols en estar ab decencia la Iglesia de Corsavell, se continue a dir la Missa alternativament, un dia a Basagoda, y altre a Corsavell; interdint per ara, y fins que sia altrament per Nos ordenat, la Iglesia de Corsavell.

10.— Considerant no menos, que lo Domer de la Iglesia de Tortellà, te encarregada la Iglesia de Monteya: Ordenam aixi mateix, que de las dos Missas, que se li permeten dir cada dia de Festa, que la una la diga en la Iglesia de Monteya, no obstant qualsevol consoetut que hi hagués, de anarhi sols de quinze en quinze dies.

11.— Aixi mateix havent en Nostra Visita vist, que las Iglesias de Albanyá, y Picaró, estan unidas a la Sacristia de Sant Llorens de la Muga, y que en la Iglesia de Albanyá, esta reservat lo Santissim Cos de Jesu-Christ, sens haverhi persona que pugua tenir lo degut cuydado; y que la Iglesia de Picaró, es casi imposible que se pugua servir desde Sant Llorens de la Muga, ahont resideix dit Sacristá: Avent considerat esta materia ab tota reflexió, y previst totas las dificultats, que en ella poden ocórrer, havem resolt, y determinat, que lo Sacristá de Sant Llorens de la Muga, mude, y transferesca sa habitació, en la Iglesia de Albanyá; ben entés empero, que los Habitants de Albanyá, y Picaró, li fassen en lo lloch de Albanyá Casa, y li donen Hort per sa congrua habitació; lo qual podrà comodament desde dit Lloch, assistir per si a las dos Parroquias de Albanyá, y Picaró, dient Missa cada dia de Festa en cada una de ellas; sens que per aço falte notablement a la Iglesia de Sant Llorens, ahont podrà fer cumplir per algun dels sacerdots de aquella Iglesia, las obligacions que te en ella.

12.— No menos manam, y ordenam, que lo Rector de la Igle-

sia de Massanet de Cabrenys, tinga obligació de dir Missa tots los dias de Festa, en la Iglesia de Tapias.

13.— En quant emperò a la Rectoria dels Horts, que vuy està composta de las Iglesias dels Horts, del Vilar, Carbonils, Fontfreda, y Oliveda, en ninguna de les quals està reservat lo Sant Sagrament; atnent a que lo Parroco, per no tenir Casa en ninguna de ditas Parroquias, fa sa residència en Massanet de Cabrenys, y que mentres no se li fassa habitació, es dificil, o casi impossible, que puga residir en ellas: Perçò, sens fer per ara mutació, en orde a la habitació de dit Parroco, disposam, que ell diga tots los dia de Festa per si Missa als Horts, y al Vilar; y per altre Capellà de Massanet, fasse dir altre Missa, tots los dias de Festa, en una de las dos Iglesias de Fontfreda, u Oliveda, es a dir interpoladament, que sent molt cerca la una de la altre, dientse en una, basta per la comoditat dels Parroquians destas dos Iglesias; com, y també, tindrà de fer dir altre Missa en la Iglesia de Carbonils, tots los dias de Festa, puix altrament tots los Parroquians desta Iglesia, quedarien sens Missa.

14.— Com en la Visita que havem fet, de la Iglesia de La Vajol, ahont havem enconrat un Poble bastantment numeròs, Annexa al Rector de Agullana, del Ardiaconat de Ampurdà; se nos haja representat, que moltes vegadas se han mort algunas personas, sense lo socorro espiritual de Sagraments, per no haverhi pogut estar a temps lo Rector, o lo Vicari de Aguallana: Per obviar estos mals, manam, y ordenam al Rector de Agullana, que fassa residir son Vicari continuament en la Parroquia de La Vajol, donantli est Poble, Casa, y Hort copetent per la habitació del Vicari, lo qual tots los dias de Festa, dirà una Missa a la Vajol, y la altre a Aguallana, o la Estrada, conforme voldrà lo Rector, que també tindrà obligació de dir cada dia de Festa Missa a la Iglesia de la Estrada.

15.— No menos considerant, que en las Iglesias de Sant Julià dels Torts, y la de Canadal, Sufraganea de la Iglesia de la Junquera, es molt just que si celebre Missa tots los dias de Festa, en los quals sols se acostumava dirsen de quinze en quinze dies: Perçò ordenam al Rector de la Junquera, que tots los dias de

Festa, per si, o son Vicari, diga Missa en ditas dos Iglesias per lo major consuelo, y asistencia dels Parroquians de ditas Iglesias.

16.— En esta mateixa conformitat, lo Rector de la Iglesia de Campron tindrà obligació de celebrar, o fer celebrar tots los dias de Festa Missa, en la Iglesia Parroquial de Crexenturri, Annexa al seu Benefici Curat.

17.— Aixi mateix havent experimentat en la Visita, que havem fet de las Iglesias de la Vall de Bianya ;que lo Rector de la Iglesia de Sant Salvador de Bianya, te Annexa la de Sant Pons de Orlina; la de Sant Pere Despuig, la de Sant Martí de Solamal; y la de Sant Joan las Fonts, la de Socarrats: Perçò disposam, que dits Parrocos, per si, o per altres, tingan obligació tots los dias de Festa, de celebrar, o fer celebrar en ditas Annexas, una Missa.

18.— En la mateixa conformitat, havent vist en la Visita, que havem fet de las Iglesias del Pla de Bas, que la Iglesia de Sant Privat, te per Sufraganea la Iglesia del Mallol; lo Rector de la Pinya per Annexa, la de Sant Joan dels Balbs; y lo Rector de Ridaura, la de Sant Andreu del Coll: Disposam, y ordenam, que los Parrocos de ditas Iglesias, tingan obligació tots los dias de Festa, de celebrar per si, o fer celebrar Missa, en ditas Iglesias del Mallol, dels Balbs, y Sant Andreu del Coll.

19.— No menos havem vist en la visita que havem fet, de las Iglesias de la Conferencia de nostra Senyora del Collell; que la Iglesia de Frexa, es encomanada al Sacristà de Mieras; com, y també, que la Iglesia de Sant Martí de Campmajor, es Annexa al Rector de la Iglesia de Sant Miquel de Campmajor; y que lo Rector del Torn, te Annexa la de Ventajol; y que lo Rector de la Miana, te no menos per Annexa la de Sant Julià del Mont. Perçò manam al Sacristà de Mieras, que tots los dias de Festa, diga, o fassa dir Missa, en la Iglesia del Frexa; y los Parrocos del Torn, Sant Miquel de Campmajor i de la Miana, en las Iglesias de Ventajol, Sant Martí de Campmajor, y de Sant Julià del Mont.

20.— Desitjant no menos donar providencia a las Iglesias An-

nexas a la Conferencia de Besalú; disposam, y manam, que los Rectors de las Iglesias de Faras, de Llagordá, y de Almór, digan per sí, o per altre, tots los dias de Festa Missa, en las Iglesias de Capellada, de Palera, y de Orsinyá.

21.— Inseguint esta mateixa forma lo Rector de Buadella; dirà Missa tots los dias de Festa, en la Iglesia de las Escalas; com, y també lo Rector de Santa Leocadia de Algama, en la Iglesia de Sant Miquel de Palol de Çavaldoria, Annexa; ben entés emperó, que la Iglesia de Sant Miquel, se pose en estat de poderse en ella dir Missa, reparant las parets, teuladas y tot lo demés que es necessari, perque la Iglesia estiga ab la deguda decencia, privant en lo interim, y fins a tant que sia per Nos ordenat altrament, al Rector de Santa Leocadia, y a qualsevol altre Sacerdot, de dirhi Missa.

22.— No menos lo Rector de Romanyá, dirà, o farà dir tots los dias de Festa, Missa en la Iglesia de Canyellas, Annexa; com y també lo Rector de Caxàs, en la de Casamor, que es també Annexa.

23.— Finalment, los Rectors de Pujarnol, de Mianegas, y Porqueras, de la Vall de Banyolas, diran per si, o per altre, tots los dias de Festa, Missa en las Iglesias de Descals, de Guemol, y de Marlan, Annexas.

24.— Com Nostre principal fi, sia en la disposició sobre expresada, que en cada Parroquia, encara que Annexa, u Sufraganea, cada dia de Festa se ensenye la Doctrina, a mes de que pugan los Parroquians oir Missa: Perçò ordenam als Parrocos, o sos Vicaris, ù altres Sacerdots, y a qui ho cometran, que diran las referidas Missas, que en cada una de ellas ensenyen per lo espay de tres quarts, o alomenos mitja hora, la Doctrina Christiana, segons la forma contenguda en nostre Edicte, sens que açó se puga ometrer per qualsevol causa que sia: Ni que per haverla ensenyada en las Iglesias Annexas, se puga dispensar de ensenyarla en las Principals, que resideixen; al contrari Nostre Intenció es, que la ensenyen en una, y altre part, en la conformitat que queda establert.

25.— Com havem experimentat, que per lo regular las ditas Sufraganeas estan ab poca decencia, faltant en ellas, Albas, y y demás roba competent; com y també Casullas de tots los colors, que son necessaris, segons las Rubricas; y finalment, que en molts los Calzers no eran dorats de part de dintre; com ni tampoch las Patenas: Perçò disposam, que tots los Calzers, que serveixen en ditas sufraganeas, degan tenir la Copa dorada de part de dins; com, y també las Patenas: Interdint, com en virtut de las presents Interdim, a tots los Calzers, que no sian així dorats; i manam als Parrocos, y altre qualsevol Sacerdot, així secular, com Regular, que no celebre ab ells lo Sant Sacrifici de la Missa.

26.— Del mateix modo ordenam, que en totes ditas Iglesias, ara sian Annexas, o Sufraganeas dins lo termini de sis Mesos, se tingan en cada una de ellas, per lo menos dos Albas, dos Corporals, quatre Purificadors, quatre Lavabos, dos Tovallolas per rentar las mans, y Casullas de tots colors; permetent que una Casulla pugua servir per dos colors solament, o be fentla de roba, que tinga discernits los dos colors; o be que la senefa de la Casulla, sia de un color, y lo restant de altre; prohibint emperò, que no se fassa Casulla alguna de una estofa, que solen nomenar Lligaduras, o Catalufas, per ser cosa molt ordinaria, y ferse molt indecent; com, y també, que no se pugua dir Missa ab las Casullas dobladas al revès, servintse del color dels aforros per dir la Missa, que particularment se practica ab lo color Negre; lo que no sols es indecent, però, y encara es ocasio de malmetrese las Casullas.

27.— Considerant així mateix los grans inconvenients que se segueixen, que en las Iglesias Annexas, no hi haja Fonts Baptismals, en que se pujan Batejar las Criaturas, experimentantse cada dia notables danys de esta falta, així per exposarse las Criaturas a haverse de portar a Batejar lluny, particularment en temps de lvern; com, y també perque havent los Parrocos de portarsen ab algun Vas de vidre la aygua per Batejar, de las Fonts Baptismals de una Iglesia a altre, ab facilitat se pot rompre per lo cami: Perçò manam, y ordenam, que dins lo Espay de un

Any, en todas las ditas Iglesias, es a dir, en las de:

Crexenturri	Oliveda
Sant Feliu del Bach	La Estrada
Nostra Senyora de la Cot	Los Orts (Sant Julià dels Torts)
Sant Miquel de Avellana Corba	Sant Pons de Orlina
Torallas	Socarrats
Escalas	Sant Andreu del Coll
Talaxà	Sant Marti de Solamal
Ormuyèr	Sant Ioan dels Balbs
Ribellas	Lo Frexa
Bastracá	Ventajol
Monàs	Sant Martí de Campmajor
Entreperas	Lligordà
Riu	Capellada
Gitarriu	Almor
Montoya	Osinyà
Basagoda	Escalats
Corsavell	Buadella
Albanyà	Sant Miquel de Palol Zavaldo-
Tapias	ria
Pincaró	Descals
Horts	Guemol
Vilar	Sant Iulià del Llor (Sant Julià
Carbonils	del Mont)
Fontfreda	Casamor
Canyellas	

Se posen en orde las Fonts Baptismals, que antiguament ja hi havia hagut; es a dir, un Vas gran de pedra, lo qual se tanque ab son tapador, ben cubert, dins del qual hi haje altre vas de aram estanyat, a la part interior, proporcionat a la Parroquia, ab sa Capsa de Chrimeras, y Patxina, que sian de plata, y en tot cas de estany, que lo permetem per ara, per començar a posar Fonts Baptismals en orde.

28.— Lo poder celebrar un mateix Sacerdot, dos Missas en un dia, es materia tant grave, y de tanta exorbitancia de Dret,

que preguntada en varias ocasions, la Sagrada Congregació de Bisbes, sobre esta materia, ha sempre respost, que se admirava, que en Pais ahont hi ha abundancia de Sacerdots, se practicàs tal cosa; de ahont se deu inferir, ab quanta dificultat se deuen donar semblants permissions, y quant grave ha de ser la necessitat, que obligue a poder practicarse est expedient; com així y també ho suposan Nostras Constitucions Synodals, y particularment la Constitució 15, del lib. 3. tit. 17. Licet duas. De celeb. Missar. Per lo que assentam per regla general, y certa, que si no es en cas de necessitat, y que esta sia grave, aprobada per Nos, o nostres Successors, no pot dir un mateix Sacerdot, dos Missas en un dia; lo qual cas de necessitat entenem solament, que concorre quant un Parroco ha de dir Missa en dos Iglesias distinctas, ú quant lo Poble de una Parroquia en que hi ha un sol Sacerdot es tant gran, que no pot oir Missa tot de una vegada; de modo, que, si lo Curat, que te permissió de dir dos Missas, sab que en la Parroquia hi ha un altre Sacerdot en un dia de Festa, y que est vol dir Missa, de que se deu informar, deu encomanarli que diga una de las dos Missas, que ell havia de dir, y abstenirse aquell dia de dir dos Missas, puix que ha cessat la necessitat, haventhi en la Parroquia qui comodament pot suplir la segona Missa, que hauria de celebrar lo Rector.

29.— En la mateixa conformitat declaram, que los Sacerdots que habitan, ú altrament transitan en las Capellas de Devoció, com son la nostra Senyora del Collell, dels Archs, del Mon, del Fau, Sant Ferriol, nostra Senyora del Roure, la Salut, y altres semblants, que no pugan dir dos Missas, encara que per lo passat aguessen tingut esta permissió; declarant, que en esta prohibició, hi venen també compresos los, que dihuen la una de las dos Missas, en altre qualsevol Iglesia, com feya lo Rector de Almor, que deya una Missa a Besalú, y altre en Almor; lo Vicari de Massanet, que diu una Missa a Massanet, y altre a Tapias; lo Rector de Sant Quintí, que deya també Missa a Ridaura; lo Rector de Briolf, que diu una Missa a Briolf, y altre a nostra Senyora del Collell, y així de altres.

30.— Y volent declarar, y enterament explicar Nostra Intenció, sobre esta materia; diem, que sols poden usar de la llicencia de dir dos Missas, aquells Rectors que son sols en sa Parroquia, sens haverhi en ella altre Sacerdot, que puga dir Missa; y aço solament aquells dias que son aixi sols, que en tenir Sacerdot en la Parroquia, per qualsevol causa, o rahó que sia, que puga dir rdos Missas, sent esta sempre limitada al cas de necessitat, verdadera y real, execptuant sempre de totas estas llicencias de celebrarse dos Missas en un dia, la Festa Quinta in Parasceve, o Dijous Sant, en lo qual ni encara aquells Rectors que tenen dos Iglesias, no poden celebrar sinó en una, conforme se disposa en la Const. 16. Dispositioni juris, del mateix titol de Celebrat. Missarum.

31.— Tenint no menos entés, que en diferents temps se han donat permissions de dir dos Missas en un mateix dia, a diferents Parrocos, y altres Sacerdots, sens demanarho la precisa causa de una urgent necessitat sobre explicada: Perçó revocam totas, y qualsevols llicencias, que per lo passat se hajan donat, de dir dos Missas en un mateix dia, a qualsevol Parroco, y altres Sacerdots de est Ardiaconat, y altres Iglesias compresas en las Conferencias de ell; y volent llevar per lo esdevenidor tota equivocació en esta materia, en virtut de est Nostre Edicte, las que tindran permissió, ab las modificacions, explicacions sobreditas, son las següents:

Setcasas	Sant Ioan las Fonts
Tragurà	La Cot
Mollò en lo cas que no hi haja Sacerdot en la Capella de Casavells, (Espinavell) que en est cas, lo Rector, o Vicari, un o altre solament, podrà dir dos Missas	Ridaura, al Rector, o Vicari, o altre tant solament La Pinya Juanetas Puigpardinas Cellent
Vall del Bach, al Rector, y Vicari	Lo Sagristà de Mieras
Castellar	Lo Torn
Rocabruna	Briolf, residint lo Rector a Briolf, y dient allí las dos Missas
Oix	

Talaxà	Campmajor
Pera	Falgons
Baget	La Miana
Bolòs dient emperò las dos Mis- sas a la Parroquia	Sadernas, al Rector, y Vicari Castellfollit
Sant Salvador de Bianya	Tortellà, al Domer que te enco- mada la Iglesia de Monteya
Lo Clot, o Sant Martí de Torna- dissa	Salas
Sant Pere Despuig, al Rector, o al Vicari, un, o altre tant sola- ment	Ligordà
Santa Margarida de Bianya	Beuda
Capsech	Capelladas
Sagarò	Almor
Llorona	Dosquers
Los Horts	Avinyonet
Lo Sagristà de Sant Llorens de la Muga, per Albanyà, y Picaro	Santa Leocadia
	Alfar
	Vilatenim
	Ollès
	Parets
Darnius	Vilademuls
Boadella	Sant Marçal
Esponellà	Oriols
Vilert	Pujarnol
Espinavessa	Usall
Vilademires	Santenys
Sant Martí Çacerra	Vilademi
Queixàs	Porqueras
La Estela	Mianegas
Cabanellas	Sant Llorens de Sous, tenint Capellà, que cyde sols, y re- sidesca en esta Iglesia
Cistella	Finestras, tenint Capellà, que cuyde sols, y residesca en esta Iglesia
Vilarig	
Tarabaus	
Romanyà	
Vilafant	

32.— Avent així mateix experimentat, que en lo dit Ardiaconat de Besalú, hi ha diferents Capellas en moltes Parroquias, en las

quals los dias de Festa se diu Missa, ù be per Fundacions, ù al-
trament de Devoció; y constantnos, que en ellas no se ensenya
la Doctrina Christiana, que es ocasió que hi ha molta Gent, que
no va a la Parroquial, per poder escusarse de assistir a ella; de-
sitjant donar remey a est abús: Ordenam, que los Sacerdots,
que diran Missas en ditas Capellas los dias de Festa, que tingan
obligació, després de haver dit lo Ofertori de la Missa, de ensen-
yar la Doctrina Christiana, als qui assisteixin a la Missa, per
preguntas, y respostas, conforme se te ordenat, en lo Edicte de
la Doctrina Christiana, als Parrocos; ab cominació, que si se
deixa de ensenyar la Doctrina, per falta del Sacerdot que diu la
Missa, que procehirem contra ell ab graves penas; y si per falta
dels Administradors de la Capella, que la interdirem: Ordenant,
y expressament encarregant als Parrocos, que tingan tot lo cuy-
dado, en que se execute esta Nostra Disposició, advertinthos
sempre que en açò troben falta, o negligencia.

33.— Declaram aixi mateix, que estas Capellas estan compres-
sas en la Disposició que havem fet, parlant de las Capellas An-
nexas, respective als Ornaments per dir Missa; repetint altre
vegada, que privam dir Missa ab Caliz que no sia dorat per part
de dins: Per lo que los Administradors destas Capellas, en ter-
mini dels sis Mesos, cuydaran de tenir las Albas, ab la roba blan-
ca, que correspon, y las Casullas sobre expressadas, per lo ser-
vey dellas.

34.— Considerant aixi mateix, y atenent, que en lo Concili
Provincial del Any 1717, aprovat per lo Rey nostre senyor, en la
Constitució 15. que comença Antiquam, se troba disposat, que
en los dias de la Festa Major de las ditas Capellas, o Hermitas,
particularment en las, que son distants dels Pobles, no se puga
de ninguna manera ballar, com apar de dita Constitució, que
vertida de Llatí, en Cathalá, es del thenor seguent:

“A fi de llevar, y abolir del tot, la antigua, e irreverent con-
suetut, que han observat fins assi los Pobles, de tenir Ballas en
las Festivitats, que se acostuman celebrar, ab garn concurs de
Gent, a honor dels Sants, en las Capellas Foraneas, y Hermitas,
o Devotas; inseguint los Decrets dels Sants Pares, ab aprovació

del Sagrat Concili, estatuhim, y ordenam, que de assi al davant en dits dias, los quals se dehuen emplear en demanar a Deu, lo que nos convè per la salvació de nostras animas, per la intercessió dels Sants, no pugan tenirse Ballas, per ningun titol, o causa: Privant a totas, y qualsevols Personas de qualsevol Sexo, Dignitat, o Condió que sian, lo Ballar en ditas Festivitats, baix las penas expressadas en dits Decrets, y altres a arbitre dels Ordinaris: Prohibint estretament, baix pena de Excomunicació, als Pobordes, o altres Administradors de ditas Capellas, llogar Musichs en ditas Festivitats, sinó es unicament per servey de la Iglesia, los quals en ninguna manera, ni encara de bon grat, o espontaneament servescan per Ballar, encara que ja sian acabats los Oficis Divins, ab declaració, que altrament incorreran en las penas, que hauran estat imposades per los Ordinaris dels Llochs". Perçò manam, y ordenam als Pabordes, ù Administradors de ditas Capellas, que en ninguna manera permetian, que se balle en dits dias de Festa Major, devant, ni cerca ditas Capellas; no sols en temps, que se celebraran los Oficis Divinos; però ni tampoch en ser acabats; ab cominació que procehirem contra ells, inseguint lo thenor de dita Constitució, y altrament interdím ditas Capellas, o Hermitas.

35.— De tot lo que queda dit, evidentment resulta, que molts dels Parrocos de est Ardiconat, dehuen dir cada dia de Festa dos Missas; los uns, una en una Iglesia, y altre en altra Iglesia, per lo regular ben distants; y los altres, dos en la mateixa Iglesia; de que se segueix, que han de deixar sens purificar lo Caliz en la primera Missa que celebraran: Y com tingam entès, que hi hauria gran varietat en lo modo de deixar estos Calzers, en los quals encara restan las Reliquias de la Sanch de Jesu-Christ, Deu, y Senyor nostre; desitjant donar una regla general, per governar en esta materia, diem, que lo modo que han de quedar estos Calzers, despres de sumidas las Especies en la primera Missa, es en la forma següent:

36.— Que lo Sacerdot, que celebrara dos Missas en una mateixa Iglesia, deu en haver sumidas las Especies de Vi, purificar-se los dits en un petit Vas, ab aygua, y vi, y deixar lo Caliz de

est modo, fins que haura de dir la segona Missa, en que infundira novament vi, y aygua en lo mateix Caliz, que consagrarà, y despres de heverho sumit, purificará lo Caliz en la forma acostumada, servintse en la ultima purificació, de la aygua, y vi, ab que se ha purificat los dits en la primera Missa, conforme se practica en lo dia de Nadal, y dels Morts.

37.— Los Parrocos, emperó, que han de dir dos Missas, una en una, y altre en altra Parroquia, estos despres de haver sumit las Especies Sacramentals, se purificaran los dits en un petit Vas, ab aygua, y vi, dient las Oracions acostumadas, y continuaran los dits en un petit Vas, ab aygua, y vi, dient las Oracions acostumadas, y continuaran la Missa; y la qual com acabada, las Reliquias, que hauran pogut quedar en lo Caliz, estaran ja secas, o casi secas, acabaran de purificar del tot lo Caliz, ab lo sol Purificador, sens posari vi; y si regoneixen que es quede humit, lo deixaran secar, y despres de sech, lo posaran dins lo mateix Caliz, que recondiran en son degut lloch; y llançaran en la Piscina la aygua, y vi, ab que se hauran purificat los dits, despres de la sumpció de las Especies Sacramentals.

38.— Com tingam entès, que en molt pocas de estas Iglesias Annexas hi haje Piscinas, que son tant necessarias per diferents Ministeris, que usa la Iglesia nostra Mare: Perçò manam al Pabordes, Obrers, ú altrament Administradors de ditas Iglesias, que dins lo termini de un Mes, tingan Piscinas decents en cada una de sas Iglesias, per poder servir als Ministeris, que disposan los Sagrats Canons, y Constitucions Synodals.

Y desitjant que esta Nostra Disposició, vinga a noticia de tots los Parrocos de dit Nostre Ardiaconat de Besalú, havem manat despatxar las presents, perque sian notificadas a cada un dels Parrocos de dit Ardiaconat, y publicadas en las Iglesias de aquell, y que est Nostre Edicte, quede registrat, no sols en los Actes de Nostra Visita, si també en los de Nostre Vicariat, perque aixi conste de ell sempre que convinga. Dat en Gerona, en Nostre Palau Episcopal, a 10. de mars 1722.

JOSEPH, Bisbe de Gerona

Locus + Sigilli

De manament de dit Illustris. y Reverendis.
Senyor Bisbe, mon Senyor.
Dr. Narcís Nadal Prevere, Notari del Vicariat
Ecclesiastich de Gerona.